

II

(Közlemények)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL, SZERVEITŐL, HIVATALAITÓL ÉS
ÜGYNÖKSÉGEITŐL SZÁRMAZÓ KÖZLEMÉNYEK

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről szóló (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozat végrehajtására vonatkozó operatív iránymutatásról

(2022/C 126 I/01)

A Tanács 2022. március 4-én elfogadta a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről szóló (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozatot (a továbbiakban: a tanácsi határozat) ⁽¹⁾, amely még aznap hatályba lépett.

A tagállamok által a tanácsi határozat és a 2001/55/EK irányelv (a továbbiakban: az átmeneti védelemről szóló irányelv) végrehajtására vonatkozóan nemrég feltett kérdések alapján a Bizottság több olyan kérdést azonosított, amelyekkel kapcsolatban hasznosnak tartja, hogy iránymutatást nyújtson a tagállamoknak. E kérdéseket a mellékelt iránymutatás tárgyalja, ideértve többek között a hatályt (a tanácsi határozat hatálya alá tartozó/nem tartozó személyek, családtagok), valamint azt, hogy hogyan kezelendők a gyermekek, köztük a kísérő nélküli kiskorúak. Az iránymutatás a tagállamok közötti szabad mozgáshoz való joggal, valamint a nyilvántartásba vétellel és az információszolgáltatással is foglalkozik.

A jelenlegi helyzet igen nagy próbatételt jelent a tagállamok számára. A kihívás nagyságrendje hatalmas, hiszen már eddig közel 3 millió ember érkezett, és a helyzet napról napra változik. Ennek az iránymutatásnak lépést kell tartania a fejleményekkel, ezért aktualizálni kell majd a tagállamok által szerzett tapasztalatok fényében.

Az iránymutatást tehát dinamikusan frissülő dokumentumnak szánjuk, amelyet a tagállamoktól kapott új kérdések alapján rendszeresen aktualizálni fogunk, hogy tükrözze a helyzet tényleges alakulását és megfelelően figyelembe vegye a tagállamok változó szükségleteit. Az iránymutatást konkrét témákra vonatkozó részletesebb ajánlások követhetik. A Bizottság rendszeresen frissíteni kívánja az ukrainai háború elől menekülők számára tájékoztatást nyújtó honlapot is a tagállamok által esetlegesen kért kiegészítő iránymutatásokkal. Hasonlóképpen, a Bizottság havonta találkozni kíván a tagállamokkal a tanácsi határozat és a 2001/55/EK irányelv végrehajtásával kapcsolatos kérdések megvitatása céljából.

A Bizottság **szolidaritási platformot** alakított ki, hogy a tanácsi határozat 3. cikkének (2) bekezdésével összhangban koordinálja a tagállamok operatív válaszigényeit. A platform a tanácsi határozat 3. cikkének (1) bekezdésében említett uniós migrációs felkészültségi és válságkezelési hálózattal összehangoltan fog működni, figyelembe véve az említett hálózatba beérkező helyzetismereti információkat. A szolidaritási platform információkat fog gyűjteni, továbbá megvizsgálja a tagállamokban azonosított szükségleteket és koordinálja azok kielégítésének operatív nyomon követését.

(¹) HL L 71., 2022.3.4., 1. o.

A szolidaritási platform elősegíti majd a vonatkozó uniós eszközök mozgósítását, koordinálja a szolidaritási felajánlások és az azonosított szükségletek egymásnak való megfeleltetését, valamint általános szinten összehangolja a személyek tagállamok közötti és adott esetben harmadik országokba történő áthelyezését, az uniós ügynökségekkel és más érintett szereplőkkel együttműködve.

A tagállamok kineveztek két-két személyt: az egyiket döntéshozatali hatáskörrel felruházott, a másikat pedig operatív szintű nemzeti kapcsolattartó pontként. A szolidaritási platformmal kapcsolatos valamennyi információt, valamint a tanácsi határozat végrehajtására vonatkozó, ezen iránymutatással kapcsolatos esetleges további kérdéseket a tagállamokkal már közölt külön funkcionális postafiókba kell küldeni.

A Bizottság 2020-ban a paktum keretébe tartozó javaslatok szerves részeként ajánlást fogadott el egy **uniós migrációs felkészültségi és válságkezelési tervre** vonatkozóan. Ennek célja, hogy operatív keretet biztosítson a migrációs áramlások és a migrációs helyzet nyomon követéséhez és előrejelzéséhez, a reziliencia kiépítéséhez, valamint a migrációs válságokkal kapcsolatos helyzetregálás megszervezéséhez.

2022. január elejétől a Bizottság az uniós migrációs felkészültségi és válságkezelési hálózat keretében igen szorosan együttműködik az Európai Külügyi Szolgálattal, az érintett uniós ügynökségekkel és a tagállamokkal, hogy felmérje egy esetleges válságra való felkészültség szintjét. Az ukrajnai háború kezdete óta a hálózat hetente kétszer ülésezik és folyamatosan egyeztet a napi közös helyzetismereti jelentésekről, hogy biztosítsa az ilyen események által kiváltott migrációs kihívásokra adandó összehangolt vészhelyzeti válaszingedéseket.

E munkát teljes mértékben összehangolják az uniós politikai szintű integrált válságelhárítási mechanizmussal (IPCR), és a tervvel kapcsolatos jelentés a heti integrált helyzetismereti és -elemzési jelentés részét képezi.

A terv továbbra is biztosítja a helyzetismereti információk megosztását, valamint az Ukrajna orosz megszállásával kapcsolatos migrációkezelésre, ezen belül a 2001/55/EK irányelv végrehajtására vonatkozó összes releváns információ összesítését.

Ez az **iránymutatás** segítséget kíván nyújtani a tagállamoknak a tanácsi határozat és a 2001/55/EK irányelv^(*) (a továbbiakban: az átmeneti védelemről szóló irányelv), továbbá más vonatkozó uniós jogszabályok alkalmazásához. Kiegészíti a Bizottság 2022. március 2-i közleményét, amely az EU és Ukrajna közötti határátlépés megkönnyítése érdekében operatív iránymutatást nyújt a külső határok igazgatására vonatkozóan^(†).

1. AZ ÁTMENETI VÉDELEM HATÁLYA ALÁ TARTOZÓ SZEMÉLYEK

Az (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozat (a továbbiakban: a tanácsi határozat) értelmében átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személyek

A tanácsi határozat 2. cikkének (1) és (2) bekezdése meghatározza az átmeneti védelem vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelem hatálya alá tartozó személyek konkrét kategóriáit.

A tanácsi határozat 2. cikkének (1) bekezdése értelmében a 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelem a következőkre alkalmazandó:

1. Ukrajnában tartózkodó **ukrán állampolgárok**, akik **2022. február 24-én vagy azt követően** lakóhelyük elhagyására kényszerültek, **valamint családtagjaik**;
2. olyan hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok olyan állampolgárai, akik 2022. február 24. előtt **nemzetközi védelemben vagy azzal egyenértékű nemzeti védelemben részesültek** Ukrajnában, és akik 2022. február 24-én vagy azt követően ukrajnai lakóhelyük elhagyására kényszerültek, **valamint családtagjaik**.

A tanácsi határozat 2. cikkének (2) bekezdése értelmében a 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelem vagy a tagállamok nemzeti joga szerinti megfelelő védelem alkalmazandó azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai tekintetében, akik bizonyítani tudják, hogy 2022. február 24. előtt az ukrán joggal összhangban kiadott **érvényes állandó tartózkodási engedély** alapján jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik **nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni** [származási] **országukba** vagy származási [országukon belüli] régiójukba.

^(*) A Tanács 2001/55/EK irányelve (2001. július 20.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről (HL L 212., 2001.8.7., 12. o.).

^(†) HL C 104I, 2022.3.4., 1. o.

Mit jelent a tanácsi határozat 2. cikke (2) bekezdésének értelmében a nemzeti jog szerinti „megfelelő védelem”?

A tanácsi határozat 2. cikkének (2) bekezdése a nemzeti jog szerinti „megfelelő védelmet” a tagállamok által az átmeneti védelem lehetséges alternatívájaként felkínálható megoldásként említi, ezért az nem feltétlenül biztosít a 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelemhez kapcsolódókkal azonos előnyöket. Mindazonáltal a tanácsi határozat végrehajtása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az Európai Unió Alapjogi Chartáját és a 2001/55/EK irányelv szellemét. Minden személy tekintetében biztosítani kell az emberi méltóság tiszteletben tartását, és ezáltal a méltó életszínvonalat (például a tartózkodási jogot, a megélhetéshez és a lakhatáshoz való hozzáférést, a sürgősségi ellátást, valamint a kiskorúak megfelelő ellátását).

Mit jelent a tanácsi határozat 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében az „egyenértékű nemzeti védelem” Ukrajnában?

A Bizottság úgy véli, hogy Ukrajnában az „egyenértékű nemzeti védelem” a nemzetközi védelem alternatívája, és az ukrán hatóságok által nyújtott egyéb védelmi formákra, például az ideiglenes védelemre vagy a kiegészítő védelemre terjed ki. A Bizottság jelenleg információt gyűjt az ukrán hatóságoktól az ukrán jog szerinti védelmi formákról, valamint az ukrán hatóságok által az ilyen védelmi formák kedvezményezettjei számára kibocsátott dokumentumokról. Az eddig kapott előzetes információk alapján az Ukrajna által kibocsátott dokumentumok a következők: „úti okmány kiegészítő védelemben részesülő személyek számára”, „hontalan személy úti okmánya” és „igazolvány kiegészítő védelemben részesülő személyek számára”.

A 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre való jogosultság bizonyítása

A tanácsi határozat azonnali átmeneti védelmet vezetett be a személyek 2. cikk (1) és (2) bekezdésében felsorolt kategóriái tekintetében. Az átmeneti védelmet vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelmet nem kell külön eljárás keretében kérelmezni. Ezért az érintett személynek, amikor az átmeneti védelemhez vagy a megfelelő védelemhez kapcsolódó jogok gyakorlása céljából megjelenik a hatóságok előtt, csak állampolgárságát, nemzetközi védelmi vagy egyenértékű védelmi jogállását, ukrainai tartózkodási helyét vagy adott esetben családi kapcsolatát kell bizonyítania. Az ideiglenes védelemhez való jog azonnali. Az érintett személy tekintetében a megfelelő ügyintézés és nyilvántartásba vétel biztosítása érdekében azonban a tagállam előírhatja bizonyos követelmények teljesítését, például a regisztrációs űrlap kitöltését és a tanácsi határozatban meghatározott bizonyítékok bemutatását.

Az átmeneti védelem egyik célja, hogy az alaki követelmények minimálisra csökkentése révén biztosítsa az eljárás gyors lefolytatását. A tanácsi határozat (12) preambulumbekkezdésében említettek szerint a védelemben részesülni kívánó személyeknek a releváns dokumentumoknak az érintett tagállamban történő bemutatásával bizonyítani kell tudniuk, hogy teljesítik az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre való jogosultság kritériumait.

Ez magában foglalhat olyan igazoló dokumentumokat is, amelyek segíthetnek a következőkben:

- a személyazonosság és a tartózkodási hely megállapítása;
- a családi kapcsolatnak vagy a család egységének, valamint a közeli hozzátartozókkal fennálló eltartotti viszonyak az igazolása.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a lejárt érvényességi idejű bemutatott dokumentumokat is fogadják el az érintett személy személyazonosságára vagy tartózkodási jogállására vonatkozó bizonyítékként.

Amennyiben a tagállamoknak kétségeik lennének a dokumentumok hitelességét illetően, vagy ha a személy nem rendelkezik a fent említett dokumentumokkal, kapcsolatba léphetnek a tagállamokban működő ukrán hatóságokkal támogatáskérés vagy lehetőség szerint az adott személy ukrán állampolgárságának vagy ukrainai tartózkodási jogállásának igazolása céljából.

Amennyiben egy személy nem tudja bemutatni a vonatkozó dokumentumokat, és a tagállamoknak nem áll módjukban másként gyorsan megállapítani, hogy az érintett személy jogosult-e az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre, a Bizottság a menekültügyi eljárás megindítását javasolja az érintett személy tekintetében. Hasonlóképpen azon személyek tekintetében, akik kijelentik, hogy nem képesek biztonságosan visszatérni származási országukba/régiójukba, de az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre való jogosultságuk megállapítására irányuló eljárás túlságosan bonyolultnak bizonyul, mindenképpen menekültügyi eljárást kell indítani.

Azon dokumentumok indikatív felsorolása, amelyekkel akár érvényességük lejártja után is igazolható az ukrán állampolgárság:

- bármilyen útlevél (nemzeti útlevél, diplomata-útlevél, szolgálati útlevél, csoportos útlevél és ideiglenes útlevél, beleértve a kiskorúak útlevélét is),

- nemzeti személyazonosító igazolvány (beleértve az ideiglenes és átmeneti okmányokat is),
- katonakönyv és katonai szolgálati igazolvány,
- tengerész szolgálati könyv, hajóparancsnoki szolgálati igazolvány és tengerészútlevél,
- állampolgársági igazolás, valamint
- egyéb olyan hivatalos dokumentum, amely megemlíti vagy feltünteti az állampolgárságot.

Mit jelent a tanácsi határozat 2. cikkének (2) és (3) bekezdésében a „nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba” szövegrész?

A tanácsi határozat 2. cikkének (2) bekezdése a határozat vagy a nemzeti joguk szerinti megfelelő védelem alkalmazását írja elő a tagállamok számára azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai tekintetében, akik bizonyítani tudják, hogy 2022. február 24. előtt az ukrán joggal összhangban kiadott érvényes tartózkodási engedély alapján jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba. A 2. cikk (3) bekezdése értelmében a tagállamok ezt a határozatot olyan egyéb személyekre is alkalmazhatják – beleértve a hontalan személyeket és az Ukrajnától eltérő harmadik országok állampolgárait is –, akik jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.

A biztonságos és tartós feltételek mellett a származási országba vagy régióba való visszatérés meghatározása sem a 2001/55/EK irányelvben, sem a tanácsi határozatban nem szerepel. A Bizottság véleménye szerint ez sui generis fogalomnak minősül az irányelvben.

A biztonságos és tartós feltételek mellett a származási országba vagy régióba való visszatérés lehetőségének hiányát a 2001/55/EK irányelv 2. cikke c) pontjának fényében kell értelmezni, amely kifejezetten utal a származási országbeli fegyveres konfliktus vagy helyi erőszakos cselekmény eseteire, valamint az emberi jogok rendszeres vagy általános megsértésének komoly kockázatára. Emellett a 2001/55/EK irányelv 6. cikkének (2) bekezdése szerint az átmeneti védelem akkor ér véget, ha az átmeneti védelemben részesülők származási országában a helyzet lehetővé teszi az átmeneti védelemben részesülők biztonságos és tartós visszatérését, tekintettel az emberi jogokra és az alapvető szabadságjogokra, valamint a tagállamoknak a *visszaküldés tilalmából* (*) fakadó kötelezettségeire.

E tekintetben a „**biztonságos feltételek mellett történő visszatérés**” lehetőségének hiánya eredhet például az érintett személy biztonságát fenyegető nyilvánvaló kockázatból, fegyveres konfliktusból vagy helyi erőszakos cselekményből, az üldöztetés dokumentált kockázatából, illetve más embertelen vagy megalázó bánásmódból vagy büntetésből.

Ahhoz, hogy a visszatérés „**tartós**” legyen, az érintett személynek tudnia kell származási országában vagy régiójában ténylegesen élni azokkal a jogokkal, amelyek révén kilátása van arra, hogy származási országában/regiójában kielégítse alapvető szükségleteit, és amelyek lehetővé teszik, hogy újra beilleszkedjen a társadalomba.

Annak meghatározásakor, hogy a visszatérés „**biztonságos feltételek mellett történik és tartós**”-e, a tagállamoknak a származási ország vagy régió általános helyzetét kell figyelembe venniük. Az érintett személynek ugyanakkor képesnek kell lennie arra, hogy egyéni szinten bizonyítsa/prima facie bizonyítékot szolgáltatson arra vonatkozóan, hogy nem képes biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országába vagy régiójába. Ezzel összefüggésben a tagállamoknak figyelembe kell venniük, hogy az érintett személy továbbra is érdemi kapcsolatban áll-e származási országával, figyelembe véve például, hogy mennyi ideig tartózkodott Ukrajnában, vagy hogy van-e családja a származási országában. Kellő mértékben figyelembe kell venni a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek és gyermekek (különösen a kísérő nélküli kiskorúak és az árvák) sajátos szükségleteit, a gyermek mindenképp felett álló érdekének elve alapján.

Átmeneti védelemre jogosult családtagok és egyéb családtagok lehetőségei

A 2. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában említett személyek családtagjai szintén a tanácsi határozat hatálya alá tartoznak, amennyiben a család 2022. február 24. előtt már Ukrajnában tartózkodott, tekintettel a családi egység megőrzésének fontosságára, valamint annak elkerülése érdekében, hogy egyazon család tagjai eltérő jogállással rendelkezzenek.

(*) A genfi egyezményrel összhangban senki sem küldhető vissza olyan ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, konkrét társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatt veszélyben forogna. Ezenkívül az Európai Unió Alapjogi Chartájának 19. cikke értelmében az uniós jog végrehajtása során senki sem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, illetve adható ki olyan államnak, ahol fennáll annak a komoly veszélye, hogy halálbüntetésnek, kínzásnak vagy más embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá.

A tanácsi határozat alkalmazásában a személyek alábbi kategóriái tekintendők családtagnak:

- a) az átmeneti védelemben részesülő személy házastársa vagy a vele tartós kapcsolatban élő élettársa, amennyiben az érintett tagállam jogszabályai vagy gyakorlata az élettársi kapcsolatot az idegenrendészeti nemzeti jogszabályok szerint a házastársi kapcsolathoz hasonlóan kezeli – ez bizonyítható a vonatkozó anyakönyvi kivonatokkal és bizonyítványokkal vagy az ukrán hatóságok által kiállított bármely más okmánnyal, akár az ország adott tagállamban lévő képviselte által kiállított igazolásokkal is;
- b) az átmeneti védelemben részesülő, fent említett személynek vagy házastársának a nőtlen/hajadon kiskorú gyermekei, tekintet nélkül arra, hogy azok házasságban, házasságon kívül született vagy örökbe fogadott gyermekek-e – ez bizonyítható születési anyakönyvi kivonattal vagy hasonló okmánnyal;
- c) egyéb olyan közeli hozzátartozók, akik a család részeként együtt éltek a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlásához vezető események idején, és akiket abban az időben teljes vagy jelentős mértékben az átmeneti védelemben részesülő, fent említett személy tartott el – ez bizonyítható tartózkodási okmányokkal, anyakönyvi kivonattal és a vonatkozó ápolási-gondozási kifizetések bizonylatával. A tagállamoknak „lehetőleg minél humánusabban kell mérlegelési jogkörükben eljárniuk” ^(*).

A 2001/55/EK irányelv alábbi rendelkezései kiemelt jelentőséggel bírnak a családtagok szempontjából: a 2001/55/EK irányelv 15. cikkének (2) bekezdése a különböző tagállamokban átmeneti védelem alatt álló családtagok egyesítése, (4) bekezdése a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevétele, (5) bekezdése a családegyesítés céljából történő átírányítással kapcsolatos szolidaritás, (6) bekezdése a dokumentumok kiállítása és a családegyesítést követő visszavonása, valamint (6) és (7) bekezdése az együttműködés és az információcsere tekintetében alkalmazandó.

A Bizottság nyomatékosítja, hogy azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai esetében, akik bizonyítani tudják, hogy az ukrán jogszabályokkal összhangban kiadott **érvényes állandó tartózkodási engedély** alapján 2022. február 24. előtt jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba, a szóban forgó személyek családtagjai a tanácsi határozat értelmében nem jogosultak átmeneti védelemre vagy megfelelő nemzeti védelemre. Bár a tanácsi határozat nem írja elő, hogy a 2. cikk (2) bekezdésében említett személyek családtagjait a 2001/55/EK irányelv szerinti átmeneti védelemben vagy a tagállamok nemzeti joga szerinti megfelelő védelemben kell részesíteni, a Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy e személyek családtagjaira is terjesszék ki az átmeneti védelem vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelem alkalmazását.

Ezenkívül az átmeneti védelemre jogosult és arra nem jogosult személyek egyaránt részesülhetnek a következőkben:

- a 2003/86/EK irányelv szerinti családegyesítés, amennyiben egy tagállamban jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár családtagjai, és megfelelnek az említett irányelvben meghatározott feltételeknek;
- a 2004/38/EK irányelvben foglalt jogok, ha olyan uniós polgár családtagjai, aki a szabad mozgáshoz való jogát gyakorolta.

A 2003/86/EK irányelv, a 2004/38/EK irányelv vagy az érintett tagállamok nemzeti joga szerinti jogok megszerzése nem eredményezheti az arra jogosult személyek átmeneti védelmének megszűnését. Mindazonáltal ezek a tartózkodási jogok – a vonatkozó feltételek folytatólagos teljesülése esetén – lehetővé tennék e személyek számára, hogy továbbra is jogszerűen tartózkodjanak az érintett tagállamban, miután az átmeneti védelem a 2001/55/EK irányelv 6. cikke szerint véget ér.

A tanácsi határozat értelmében átmeneti védelemre vagy megfelelő nemzeti védelemre nem jogosult személyek, valamint az átmeneti védelem kiterjesztésének lehetősége a személyek e kategóriájára (az átmeneti védelemről szóló irányelv 7. cikkének (1) bekezdése)

A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek következő kategóriái elvileg nem jogosultak a 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelemre, illetve a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre:

^(*) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a családegyesítési jogról szóló 2003/86/EK irányelv alkalmazásához nyújtott iránymutatásról, 2014. április 3., COM(2014) 210 final.

1. Ukrajnában tartózkodó ukrán állampolgárok, akik **2022. február 24. előtt kényszerültek ukrainai lakóhelyük elhagyására, vagy akik** ezen időpont előtt **Ukrajnán kívül tartózkodtak**, például munkavégzés, tanulmányok folytatása, üdülés, családi vagy orvosi látogatás vagy egyéb okok miatt;
2. azon hontalan személyek vagy az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai, akik 2022. február 24. előtt Ukrajnában nemzetközi védelmi jogállással vagy azzal egyenértékű ukrán menekültvédelmi jogállással rendelkeztek, és akik **2022. február 24. előtt kényszerültek ukrainai lakóhelyük elhagyására, vagy akik** ezen időpont előtt **Ukrajnán kívül tartózkodtak** például munkavégzés, tanulmányok folytatása, üdülés, családi vagy orvosi látogatás vagy egyéb okok miatt;
3. azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai, akik bizonyítani tudják, hogy az ukrán joggal összhangban kiadott **érvényes állandó tartózkodási engedély** alapján jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában 2022. február 24. előtt, és akik **képesek lehetnek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba vagy régiójukba.**

Ezen túlmenően a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek következő kategóriái sem jogosultak a 2001/55/EK irányelvben meghatározott átmeneti védelemre, illetve a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre:

4. azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai, akik **2022. február 24. előtt rövid távon** jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában – például diákok és munkavállalók –, és akik **nem képesek** biztonságos és tartós feltételek mellett **visszatérni** származási országukba vagy régiójukba;
5. azon hontalan személyek és az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai, akik **2022. február 24. előtt rövid távon** jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában – például diákok és munkavállalók –, és akik **képesek** biztonságos és tartós feltételek mellett **visszatérni** származási országukba vagy régiójukba.

Mindazonáltal a 2001/55/EK irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összhangban a tagállamok az irányelvben meghatározott átmeneti védelmet a tanácsi határozat által érintetteken kívül a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriáira is kiterjeszthetik, abban az esetben, ha azok ugyanazon okok miatt kényszerültek lakóhelyük elhagyására, és ugyanaból a származási országból vagy régióból érkeznek. Minderről azonnal tájékoztatniuk kell a Tanácsot és a Bizottságot. A tanácsi határozat 2. cikkének (3) bekezdése e tekintetben konkrét utalást tesz egyéb személyekre – beleértve a hontalan személyeket és az Ukrajnától eltérő harmadik országok állampolgárait is –, akik jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában, és akik nem képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba.

A tanácsi határozat (14) preambulumbekkezdésével összhangban **a Bizottság határozottan arra ösztönzi a tagállamokat, hogy fontolják meg az átmeneti védelem kiterjesztését különösen azon személyekre, akik nem sokkal 2022. február 24. előtt menekültek el Ukrajnából (a fenti (1) és (2) pontban felsorolt személyek)**, amikor a feszültségek fokozódtak, vagy akik közvetlenül ezen időpont előtt (pl. üdülés, munkavégzés vagy családi okok miatt) az Unió vagy egy másik harmadik ország területén tartózkodtak, és a fegyveres konfliktus miatt nem térhetnek vissza Ukrajnába.

Ennek az az oka, hogy ezek a személyek a jelenlegi helyzetben semmiképpen sem képesek visszatérni Ukrajnába mint származási országukba, illetve mint menedéket nyújtó országba. A másik lehetőség az, hogy a tagállamok ezen személyek számára azonnali hozzáférést biztosítsanak a menekültügyi eljárásokhoz, és ügyeiket prioritásként kezelik, mivel ugyanúgy azonnali védelemre van szükségük, mint a február 24-én elmenekült ukránoknak.

Az átmeneti védelem biztosítása a tagállam számára is előnyös lenne, tekintettel az eljárás egyszerűségére, és így tovább csökkenne a menekültügyi rendszer túlterhelésének kockázata.

Ezen túlmenően azon hontalan személyek vagy az Ukrajnától eltérő harmadik országok azon állampolgárai tekintetében, akik bizonyítani tudják, hogy az ukrán jogszabályokkal összhangban kiállított **érvényes állandó tartózkodási engedély alapján 2022. február 24. előtt jogszerűen tartózkodtak Ukrajnában (a fenti (3) pontban felsorolt személyek)**, a fentiekben (a „biztonságos és tartós” feltételekkel foglalkozó részben) említettek szerint a tagállamok úgy tekinthetik, hogy e személyeket prima facie érdemibb kapcsolat fűzi Ukrajnához, mint a származási országhoz vagy régióhoz, és így Ukrajna a hazájuk. Ez még inkább igaz a hontalan személyekre, akik értelemszerűen nem rendelkeznek olyan származási országgal, ahova visszatérhetnének.

Mindenesetre a (13) preambulumbekkezdésben említettek szerint azokat a személyeket, akik nem jogosultak átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre, és képesek biztonságos és tartós feltételek mellett visszatérni származási országukba, be kell engedni az Unióba, még akkor is, ha nem tesznek eleget a Schengeni határellenőrzési kódexben meghatározott valamennyi beutazási feltételnek, annak érdekében, hogy biztosítva legyen számukra a biztonságos áthaladás a származási országukba vagy régiójukba való visszatérés céljából. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy folytassanak proaktív együttműködést az érintett harmadik országokkal azok állampolgárainak biztonságos hazaszállítása érdekében. Ez nem érinti a tanácsi határozat hatálya alá nem tartozó személyeknek a menekültügyi eljárásához való hozzáférésre vonatkozó jogát.

A 2001/55/EK irányelv 7. cikkével összhangban **a tagállamoknak azonnal tájékoztatniuk kell a Tanácsot és a Bizottságot**, ha az átmeneti védelem alkalmazását a tanácsi határozatban előírtakon túlra is kiterjesztik. A Bizottság álláspontja szerint a tagállamoknak a THEMIS/Irányelvek rendszeren keresztül kell tájékoztatniuk a Bizottságot, amely az átültetési és végrehajtási szabályok közlésének hivatalos csatornája.

Az átmeneti védelemből kizárható személyek (az átmeneti védelemről szóló irányelv 28. cikke)

A tagállamok kizárhatják a lakóhelyét elhagyni kényszerült személyt az átmeneti védelemből abban az esetben, ha alapos okkal feltételezik, hogy az adott személy béke elleni bűncselekményt, háborús bűncselekményt vagy emberiesség elleni bűncselekményt követett el, vagy az adott tagállam területére átmeneti védelmet élvező személyként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el a befogadó tagállam területén kívül, vagy ha az érintett személyt az ENSZ céljaiba és elveibe ütköző cselekményekben találták bűnösnek.

A tagállamok akkor is kizárhatják a lakóhelyét elhagyni kényszerült személyt az átmeneti védelemből, amennyiben alapos okkal feltételezhető, hogy az említett személy veszélyezteti a befogadó tagállam biztonságát vagy veszélyt jelent a befogadó tagállam közösségére.

A Bizottság határozottan ajánlja a tagállamoknak, hogy mielőtt tartózkodási engedélyt adnának ki az átmeneti védelemben vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben részesülő személyek számára, végezzenek keresést a vonatkozó nemzetközi, uniós és nemzeti adatbázisokban, különösen a Schengeni Információs Rendszerben (SIS) tárolt, személyekre és okmányokra vonatkozó figyelmeztető jelzésekben, ami lehetővé teszi számukra a szükséges biztonsági ellenőrzés elvégzését (további részletekért lásd a 4. szakaszt).

Gyermekek

Becslések szerint a háború miatt 2022. február 24. óta Ukrajnát elhagyó személyek mintegy felét gyermekek (18 év alattiak) teszik ki ⁽⁶⁾. A *migráns gyermekek védelme* című, 2017. évi közleménnyel ⁽⁷⁾ összhangban az Ukrajnából érkező migráns gyermekek védelme az EU egyik kiemelt prioritása. Az ukrán válság viszonylatában továbbra is érvényesek a Bizottság által ebben az összefüggésben annak érdekében tett ajánlások, hogy jogállásuktól függetlenül megerősítsék valamennyi migráns gyermek védelmét.

Biztosítani kell a gyermekek teljes körű védelmét és gyors hozzáférésüket sajátos jogaikhoz (oktatás, egészségügyi ellátás, beleértve a megelőző és mentális egészségügyi ellátást, valamint a pszichoszociális segítségnyújtást), továbbá biztosítani kell minden szükséges támogató szolgáltatást annak érdekében, hogy a gyermek mindenképp felett álló érdekének és jóllétének szempontja az ukrán konfliktus elől menekülő valamennyi gyermek esetében érvényesüljön ⁽⁸⁾. A gyermekek véleményét az életkornak és érettségi foknak megfelelően meg kell hallgatni és figyelembe kell venni. Integrált gyermekvédelmi válaszintézkedéseket kell biztosítani az illetékes hatóságokkal való együttműködés és koordináció mellett.

Megfelelően figyelembe kell venni és kezelni kell azokat a sajátos akadályokat, amelyekkel a migráns gyermekek gyakran szembesülnek a tisztességes lakhatáshoz, a minőségi oktatáshoz és más szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén (pl. nyelvi akadályok).

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy minden gyermek számára gyermekbarát, életkornak és kontextusnak megfelelő tájékoztatást nyújtsanak a helyzetről, a jogaikról, valamint a védelmük érdekében rendelkezésre álló eljárásokról és szolgáltatásokról. A Bizottság arra is ösztönzi a tagállamokat, gondoskodjanak arról, hogy a gyermekekkel az uniós határookra való megérkezésüktől kezdve megfelelően képzett személyek foglalkozzanak, és adott esetben vonjanak be gyermekvédelmi szakembereket.

A gyermekekkel kapcsolatos valamennyi döntésnek vagy intézkedésnek elsődlegesen a gyermek mindenképp felett álló érdekén kell alapulnia.

A kísértő nélküli és elszakított vagy árva gyermekek helyzetével részletesebben az 5. szakasz foglalkozik.

⁽⁶⁾ <https://www.unicef.org/press-releases/one-week-conflict-ukraine-half-million-children-become-refugees>. (közvetétel: 2022. március 3.). Az EU-ba érkezőkről szóló naprakész információk itt érhetők el: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

⁽⁷⁾ COM(2017) 211 final (2017. április 12.).

⁽⁸⁾ A gyermek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel, az EU gyermekjogi stratégiájával és a vonatkozó uniós vívmányokkal összhangban.

A kiskorúak oktatáshoz való hozzáférése (az átmeneti védelemről szóló irányelv 14. cikkének (1) bekezdése)

A 2001/55/EK irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok a saját állampolgáraikra és az uniós polgárokra vonatkozókkal azonos feltételek mellett hozzáférést biztosítanak oktatási rendszerükhöz az átmeneti védelmi jogállást élvező 18 év alatti személyek számára. A tagállamok korlátozhatják az állami oktatási rendszerhez való hozzáférést. A Bizottság úgy véli, hogy ugyanez vonatkozik a tanácsi határozat 2. cikkének (2) bekezdésében említett, a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben részesülő kiskorúakra is. Szükség esetén figyelembe kell venni az Ukrajnában elért iskolai végzettség szintjét (pl. középiskolai végzettség, A1-es szintű angol nyelvtudás stb.) igazoló dokumentumokat.

A Bizottság azt ajánlja, hogy az oktatási rendszerhez való hozzáférés és az abban való részvétel megkönnyítése érdekében a tagállamok biztosítsanak támogató intézkedéseket, például előkészítő órákat a gyermekek számára. Az ilyen támogatási intézkedések közé tartozik a fogadó ország nyelve elsajátításának támogatása (az általános oktatásban vagy a rendes oktatásba való gyors átmenethez vezető előkészítő órákon keresztül), a tanulók kompetenciaszintjének felmérése, a tanulók és szülők számára a fogadó országgal kapcsolatos útmutatás nyújtása, pszichológiai támogatás, valamint a menekülteket fogadó tanárok és más oktatási szakemberek támogatása.

A kiskorúak számára a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül biztosítani kell az oktatáshoz való hozzáférést, amennyiben egyértelmű, hogy megfelelnek az átmeneti védelem vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelem feltételeinek, még akkor is, ha a tartózkodási engedély kiadására irányuló eljárás még folyamatban van. Ez a kiskorúak személyazonosító okmányai vagy bármely más, a személyazonosság igazolására alkalmas hivatalos okmány alapján állapítható meg.

Hasonlóképpen a Bizottság azt tanácsolja, hogy a kísérő nélküli kiskorúak számára a lehető leghamarabb meg kell könnyíteni az oktatáshoz való hozzáférést, még akkor is, ha folyamatban vannak a gyám kijelölésére és a gyermeket megillető gondozás típusának meghatározására irányuló eljárások.

A tagállamoknak továbbá a saját állampolgáraikra és más uniós polgárokra vonatkozókkal azonos feltételek mellett támogatniuk kell a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, valamint a szakképzéshez való hozzáférést. Ez konkrétan azt jelenti, hogy azokban a tagállamokban, ahol az érintettek törvényesen jogosultak koragyermekkori nevelésre és gondozásra vagy ahol a koragyermekkori nevelés és gondozás kötelező, ezeket ugyanolyan feltételekkel kell biztosítani a tanácsi határozat hatálya alá tartozó gyermekeknek is, mint az adott tagállam állampolgárainak.

2. SZABAD MOZGÁSHOZ VALÓ JOG

Szabad mozgáshoz való jog a tartózkodási engedély kiállítása előtt

Annak érdekében, hogy biztosított legyen a felkészültség azokban a tagállamokban, ahol az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személyek élni kívánnak jogaikkal, a Bizottság azt ajánlja, hogy az első belépés helye szerinti tagállamok hatóságai kérjék meg azokat az érintett személyeket, akik egy másik tagállamban kívánnak tartózkodni, hogy jelezzék, melyik tagállamba utaznak. E kérdéseknek arra kell irányulniuk, hogy feltárják az egyes tagállamokban tartózkodni szándékozó személyek számát. Az első belépés helye szerinti tagállamoknak anonim módon kell közölniük az összegyűjtött információkat (az X, Y, Z tagállamban tartózkodni kívánó személyek száma) a migrációs felkészültségi és válságkezelési hálózaton (Blueprint Network) keresztül.

A biometrikus útlevéllel rendelkező ukrán állampolgárok vagy más olyan harmadik országbeli állampolgárok, akik az Unióba való belépéskor mentesülnek a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumkötelezettség alól, jogosultak a schengeni térségen belüli szabad mozgásra azt követően, hogy 180 napos időszakon belül 90 napos időszakra beengedték őket a területre. Ennek alapján továbbutazhatnak abba a tagállamba, amelyben élni kívánnak az átmeneti védelemhez fűződő jogokkal, valamint csatlakozhatnak családjukhoz és barátaikhoz az Unió-szerte már most is létező jelentős diaszpórahálózatokon belül.

Azon személyek vonatkozásában, akik nem részesülnek vízummentességben (pl. azért, mert nem rendelkeznek biometrikus útlevéllel), és nem rendelkeznek valamely tagállam által kiadott rövid távú tartózkodásra jogosító vízummal, hosszú távú tartózkodásra jogosító vízummal vagy tartózkodási engedéllyel, ugyanakkor átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosultak, a Bizottság emlékeztet arra, hogy a 2001/55/EK irányelv 8. cikkének (3) bekezdésével összhangban a tagállamok kötelesek a területükre befogadott, az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személyek számára valamennyi lehetőséget megadni arra, hogy megkapják a szükséges vízumokat, beleértve az átutazóvízumokat. A helyzet sürgősségére tekintettel az alaki követelményeket a lehető legkevesebbre kell korlátozni. Ha az érintett személy az első beutazás helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban kíván élni jogaival, a Bizottság azt ajánlja, hogy az első beutazás

helye szerinti tagállam (a Vízumkódex ⁽⁹⁾ 35. cikkének (3) bekezdésével összhangban) 15 napra állítson ki vízumot a határátkelőhelyen (vagy a torlódások elkerülése érdekében a belföldi helyszínen). Ily módon biztosított lesz az érintett személy számára a schengeni térségen belüli mozgás lehetősége ⁽¹⁰⁾. A határokon vagy a határátkelőhely közelében a Vízumkódex 35. cikke alapján kiadott, 15 napig érvényes vízumok szükség esetén később meghosszabbíthatók (vö. a Vízumkódex 33. cikkével). Az ilyen vízumok kérelmezésével és kibocsátásával kapcsolatos adatokat az alkalmazandó szabályokkal ⁽¹¹⁾ összhangban rögzíteni kell a Vízuminformációs Rendszerben (VIS). A Bizottság azt ajánlja, hogy a vízumokat ingyenesen vagy minimális költség ellenében állítsák ki.

Ha az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személy olyan uniós tagállam határára érkezik, amely nem alkalmazza teljes körűen a schengeni vívmányokat, és ezért nem ad ki schengeni vízumot, és e személy egy másik tagállamban kíván élni jogaival, különböző választási lehetőségeket lehet fontolóra venni. A schengeni vívmányokat teljes körűen alkalmazó tagállamok kiadhatnak schengeni vízumokat a schengeni vívmányokat nem teljes körűen alkalmazó tagállamokban található konzulátusaikon. Arra is lehetőség van, hogy az érintett tagállamba való megérkezésükkor adjanak ki schengeni vízumot azoknak a személyeknek, akik átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosultak.

A külső határok igazgatására vonatkozó operatív iránymutatásokkal ⁽¹²⁾ összhangban a Bizottság azt ajánlja, hogy a tagállamok ne szabjanak ki pénzbírságot azokra a fuvarozókra, amelyek valamely tagállamból érkező, átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult olyan személyeket szállítanak, akik nem rendelkeznek a rendeltetési hely szerinti tagállamba való belépéshez szükséges dokumentumokkal. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a légitársaságok erről tájékoztatást kapjanak.

Általánosabban fogalmazva, amennyiben az érintett személy nem rendelkezik érvényes úti okmánnal, a Bizottság javasolja a 2001/55/EK irányelv I. mellékletében szereplő áthelyezési igazolványminta használatának kiterjesztését, amelyben az első belépés helye szerinti tagállam megjelölheti azt a tagállamot, ahová az érintett személy az átmeneti védelemhez kapcsolódó jogok gyakorlása céljából utazni szándékozik.

Az olyan személyek áthelyezésével kapcsolatos segítségnyújtás tagállamok közötti koordinálásához, akik nem rendelkeznek az ahhoz szükséges eszközökkel, hogy abba a tagállamba utazzanak, ahol átmeneti védelemben vagy nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben kívánnak részesülni, a szolidaritási platform szolgálhat alapul. Személyes adatok cseréjére azonban csak a Dublinet biztonságos csatornán keresztül kerülhet sor.

Szabad mozgáshoz való jog a tartózkodási engedély kiállítását követően

Azt követően, hogy egy tagállam a 2001/55/EK irányelv 8. cikkével összhangban tartózkodási engedélyt állított ki, az átmeneti védelemben részesülő személynek jogában áll 180 napon belül 90 napig a tartózkodási engedélyt kiállító tagállamtól eltérő tagállamba utazni. Ha egy ilyen személy ezt követően egy másik tagállamba költözik, ahol átmeneti védelem alapján egy másik tartózkodási engedélyt kap, a 2001/55/EK irányelv 15. cikke (6) bekezdésének és 26. cikke (4) bekezdésének szellemével összhangban a kiadott első tartózkodási engedély és az abból eredő jogok lejárnak, és azokat vissza kell vonni.

Meg kell jegyezni, hogy azon tagállamok támogatása érdekében, amelyek a tanácsi határozat hatálya alá tartozó, Ukrajnából háború elől menekülő, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges érkezésének fő belépési pontjai, valamint a tagállamok erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítása érdekében a tagállamok megállapodtak abban, hogy nem alkalmazzák a 2001/55/EK irányelv 11. cikkét egy tagállamban a tanácsi határozattal összhangban átmeneti védelemben részesülő és engedély nélkül egy másik tagállamba költöző személyek tekintetében, kivéve, ha a tagállamok kétoldalú alapon másként állapodnak meg ⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 810/2009/EK rendelete (2009. július 13.) a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról (vízumkódex) (HL L 243., 2009.9.15., 1. o.).

⁽¹⁰⁾ Ez csak azokra az állampolgárságokra vonatkozik, amelyekkel kapcsolatban a vízum kiadása előtt nem kell előzetes konzultációt folytatni más tagállamok központi hatóságaival (a Vízumkódex 22. cikke).

⁽¹¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 767/2008/EK rendelete (2008. július 9.) a Vízuminformációs Rendszerrel (VIS) és a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokra vonatkozó adatok tagállamok közötti cseréjéről (VIS-rendelet) (HL L 218., 2008.8.13., 60. o.).

⁽¹²⁾ A Bizottság közleménye – Operatív iránymutatás a külső határok igazgatására vonatkozóan az EU és Ukrajna közötti határátlépések megkönnyítése érdekében (HL C 104 I., 2022.3.4., 1. o.).

⁽¹³⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6826-2022-ADD-1/hu/pdf>

3. NYILVÁNTARTÁS (AZ ÁTMENETI VÉDELEMRŐL SZÓLÓ IRÁNYELV 10. CIKKE)

A 2001/55/EK irányelv 10. cikke értelmében a tagállamok kötelesek nyilvántartásba venni a területükön átmeneti védelemben részesülő személyek személyes adatait (név, állampolgárság, születési hely és idő, családi állapot és családi viszonyok). Ennek során, amennyiben erre még nem került sor, a tagállamoknak az ellenőrzések és vizsgálatok keretében keresést kell végezniük a vonatkozó nemzetközi, uniós és nemzeti adatbázisokban, különösen a Schengeni Információs Rendszerben (SIS) tárolt, személyekre és okmányokra vonatkozó figyelmeztető jelzésekben.

A jelenlegi jogalap értelmében az Eurodac vagy más nagyméretű uniós informatikai rendszer és adatbázis nem használható az átmeneti védelemben részesülők nyilvántartásba vételére. Ezért a Bizottság azt javasolja a tagállamoknak, hogy ezeket a személyeket a külföldiek nemzeti nyilvántartásában vagy más nemzeti nyilvántartásaikban vegyék nyilvántartásba az általános adatvédelmi rendelet teljes körű tiszteletben tartása mellett. A tagállamok a 2001/55/EK irányelv II. mellékletében felsorolt személyes adatokon kívül semmilyen más személyes adatot nem rögzíthetnek.

A kizárólag nemzeti adatbázisokban történő nyilvántartás korlátozza az információcsere képességét, például annak nyomon követését és felderítését, hogy ugyanaz a személy több tagállamban részesül-e az átmeneti védelemhez kapcsolódó jogokban. A Bizottság az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének támogatásával készen áll arra, hogy együttműködjön a tagállamokkal e kihívás kezelésében, például azáltal, hogy platformot biztosít az információcseréhez.

Amennyiben a 2001/55/EK irányelv II. mellékletének megfelelően nyilvántartásba vett meghatározott személyekre vonatkozó információkat más tagállamokkal kell kicserélni, az irányelv alkalmazásában (például családregyesítés esetében, vagy ha további információkra van szükség egy konkrét esetben) ezek az adatok a Dublinet biztonságos csatornán keresztül továbbíthatók.

4. TARTÓZKODÁSI ENGEDÉLY (AZ ÁTMENETI VÉDELEMRŐL SZÓLÓ IRÁNYELV 8. CIKKE)

A tagállamoknak tartózkodási engedélyt kell biztosítaniuk az átmeneti védelemben részesülő személyek számára a védelem időtartamára, és a 2001/55/EK irányelv 8. cikkének (1) bekezdésével összhangban e célból okmányokat vagy más egyenértékű igazoló dokumentumokat kell kiállítaniuk. A tanácsi határozattal bevezetett átmeneti védelem a 2001/55/EK irányelv 4. cikkének (1) bekezdésével összhangban a határozat hatálybalépésétől számított egy évig, azaz 2022. március 4-től 2023. március 4-ig tart.

A tartózkodási engedély olyan okmányként szolgál, amely igazolja a személy jogállását más hatóságok, például munkaügyi hivatalok és szolgálatok, iskolák, kórházak felé. A Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy az egyéves időszak objektív, azaz 2023. március 4-ig tart, függetlenül attól, hogy mikor állították ki a tartózkodási engedélyt. Ezért a 2001/55/EK irányelv 4. cikkének (1) bekezdésével összhangban a tanácsi határozat alapján kiadott valamennyi tartózkodási engedély lejáratainak dátuma 2023. március 4.

Ha ezen időszak alatt a Tanács a Bizottság javaslata alapján nem hoz határozatot az átmeneti védelem megszüntetéséről, az automatikusan meghosszabbodik hat hónappal, azaz 2023. szeptember 4-ig, majd ismét hat hónappal, azaz 2024. március 4-ig. A tartózkodási engedélyek kiállítására/meghosszabbítására vonatkozó kötelezettség ezekre az időszakokra továbbra is fennállna. Az engedélyek megújításával járó adminisztratív terhek csökkentése érdekében a tagállamok két évre is megadhatják a tartózkodási engedélyt, tudatában azonban annak, hogy az irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összhangban az átmeneti védelem bármikor megszűnhet. Ha a tagállamok nem élnek ezzel a lehetőséggel, kétszer meg kell újítaniuk a tartózkodási engedélyeket hat hónapos időszakokra.

Másfelől viszont, ha a Tanács a 2001/55/EK irányelv 6. cikke (1) bekezdésének b) pontjával összhangban a Bizottság javaslata alapján határozatot hoz az átmeneti védelemnek ezen időpontokat megelőzően történő megszüntetéséről, a kiadott tartózkodási engedélyek, mivel csak deklaratív jellegűek (mint maga a határozat, amely jogokat keletkeztet), érvénytelenné válnak, és azokat vissza kell vonni. A tagállamoknak nemzeti eljárásaikon és csatornáikon keresztül közzé kell tenniük, hogy az átmeneti védelem keretében kiadott valamennyi tartózkodási engedély az adott időpontban érvénytelenné vált.

Az átmeneti védelemmel vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemmel kapcsolatos jogok biztosítása céljából a Bizottság azt ajánlja a tagállamoknak, hogy adott esetben könnyítsék meg bankszámla megnyitását és a releváns szolgáltatásokhoz való hozzáférést a tagállamok által elfogadott személyazonosító okmány vagy azzal egyenértékű személyazonosító megoldás, valamint az EU-ba 2022. február 24-én vagy azt követően történő belépés igazolása alapján, még akkor is, ha a tartózkodási engedély kiadására irányuló eljárás még folyamatban van.

A Bizottság határozottan ajánlja a tagállamoknak, hogy mielőtt tartózkodási engedélyt adnának ki az átmeneti védelemben vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben részesülő személyek számára, végezzenek keresést a vonatkozó nemzetközi, uniós és nemzeti adatbázisokban, különösen a Schengeni Információs Rendszerben tárolt, személyekre és okmányokra vonatkozó figyelmeztető jelzésekben.

A tagállamoknak a lehető leghamarabb be kell vinniük a SIS-be az embercsempészekre, emberkereskedőkre és a súlyos bűncselekmények egyéb elkövetőire vagy bűntársaikra vonatkozó adatokat. Az ellenőrzések eredményei a figyelmeztető jelzést kiadó tagállamok által bevitt adatok minőségétől függenek. A Bizottság ezért emlékezteti a jelzést kiadó tagállamokat, hogy minden rendelkezésre álló releváns adatot tüntessenek fel. A rendszer lehetővé teszi a jelzést kiadó tagállamok számára, hogy hivatkozást helyezzenek el operatíván kapcsolódó figyelmeztető jelzésekre. Ezért a figyelmeztető jelzést kiadó tagállamokat is arra ösztönzi a Bizottság, hogy a lehető legjobban használják ki a SIS valamennyi funkcióját. A megújított SIS az elkövetkező hónapokban (2022) működésbe lép, és a tagállamoktól azt várjuk, hogy mielőbb alkalmazzák, és a lehető legjobban használják ki az új funkciókat.

5. KÍSÉRŐ NÉLKÜLI KISKORÚAK (AZ ÁTMENETI VÉDELEMRŐL SZÓLÓ IRÁNYELV 16. CIKKE)

Az Ukrajna elleni orosz invázió kezdete óta Európa minden korábbi meghaladó mértékű szolidaritást tanúsít az Ukrajnából menekülő személyek, különösen a gyermekek iránt. Európai családok és egyének, illetve szervezetek képviselői utaznak az EU Ukrajnával közös határára, hogy gondjaikba vegyék azokat az ukrán gyermekeket, akiknek a szülei Ukrajnában maradtak.

A Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy a kísérő nélküli kiskorúakra és a hozzátartozóiktól elszakított gyermekekre vonatkozó jogi biztosítékok alkalmazása során a cél a megfelelő egyensúly megteremtése a szolidaritás hatékony működéséhez szükséges mértékű rugalmasság, valamint a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó alapvető garanciák és biztosítékok tiszteletben tartása, és ezáltal védelmük teljes körű biztosítása között.

Ez a szolidaritás nem érinti a tagállamok hatóságainak azon kötelezettségét, hogy az említett irányelv és a tanácsi határozat végrehajtása során megfeleljenek a 2001/55/EK irányelvben meghatározott konkrét követelményeknek, valamint a Charta 24. cikkének. A 2001/55/EK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak a lehető leghamarabb gyámot/jogi képviselőt kell kijelölniük a területükön átmeneti védelmet élvező, kísérő nélküli kiskorúak számára, szükség esetén akár az állandó gyám kijelöléséig e feladatot ellátó ideiglenes gyám kijelölésével, vagy a kiskorúak felügyeletével és ellátásával foglalkozó valamely szervezet útján biztosított képvisellel, illetve bármely más megfelelő képvisellel.

A képviselőt biztosítható törvényes gyám, a kiskorúak felügyeletével és ellátásával foglalkozó valamely szervezet vagy bármely más megfelelő képviselő útján. A Bizottság úgy véli, hogy a „megfelelő képviselő” szükségszerűen megköveteli, hogy a képviselő alkalmas legyen a kiskorúak sajátos szükségleteinek kielégítésére, és hogy elsősorban a gyermek mindenek felett álló érdekét tartsa szem előtt és aszerint járjon el. A képviselőt csak olyan személyek láthatják el, akik nem büntetett előéletűek gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények miatt. („biztonsági ellenőrzés”).

A képviselőt a lehető leghamarabb biztosítani kell az **első belépés szerinti tagállamban**, gondoskodva arról, hogy az eljárások minden olyan pontján, ahol a gyermekkel kapcsolatos döntés meghozatalakor figyelembe kell venni a gyermek mindenek felett álló érdekét, jelen legyen a gyermekvédelmi szolgálatok képviselője, vagy szükség esetén a gyermekvédelmi szolgálatok nevében eljárni kijelölt egyén vagy szervezet. Az említett képviselőt nem kell minden egyes kísérő nélküli kiskorú esetében külön kijelölni, elegendő általános megbízatást adni arra, hogy szükség esetén segítséget nyújtson a kísérő nélküli gyermekek mindenek felett álló érdekének figyelembevételéhez.

Az alábbi esetekben:

1. kísérő nélküli kiskorúak, akik folytatják útjukat egy másik tagállamba a 2001/55/EK irányelv 15. cikke értelmében vett, családtaggal való egyesítés céljából, vagy
2. kísérő nélküli kiskorúak, akiket velük rokonságban nem álló, ismert személyek (akikkel már az utazás korábbi szakaszában együtt tartózkodtak), vagy más tagállamokból származó állami vagy magánszervezetek vesznek át azzal a céllal, hogy az utóbbi tagállamokban gondozásban részesüljenek,

az első belépés szerinti tagállamnak legalább a következőket kell biztosítania:

1. Mielőtt a gyermek/gyermekek és a felnőtt kísérők továbbutaznának, az első belépés szerinti tagállamban az illetékes hatóságok a nemzeti jog szerint nyilvántartásba veszik a gyermekek és azon felnőttek személyazonosságát, akikkel együtt a gyermekek továbbutaznak, valamint a bejelentett rendeltetési hely szerinti tagállamot;
2. Gyors ellenőrzéseket vezetnek be és hajtanak végre a fent említett nyilvántartásba vételkor, a gyermekbántalmazás vagy az emberkereskedelem lehetséges eseteinek vagy kockázatának megelőzése és felderítése érdekében; emberkereskedelem gyanúja esetén a tagállamoknak preventív figyelmeztető jelzést kell kiadniuk a Schengeni Információs Rendszerben;

3. A gyermekvédelmi szolgálatok képviselője – az előző bekezdésben leírtak szerint – jelen van a fent említett nyilvántartásba vételkor.

A tagállamoknak a lehető leghamarabb meg kell indítaniuk a 2001/55/EK irányelv 15. cikke értelmében vett azon családtagok azonosítására szolgáló eljárásokat, akik esetlegesen más uniós tagállamokban tartózkodnak, és amennyiben ilyen személyeket azonosítottak, a lehető leghamarabb meg kell indítaniuk a családtagokkal való egyesítésre irányuló eljárásokat.

Azokat a kísérő nélküli kiskorúakat, akiknek egy másik tagállamban tartózkodó családtagjai szintén átmeneti védelemben részesülnek, a 2011/95/EK irányelv 15. és 26. cikkében meghatározott szabályok szerint – a gyermekek véleményének koruknak és értetségüknek megfelelő figyelembevételével – egyesíteni kell az említett családtagokkal, amennyiben ez szolgálja mindenek felett álló érdeküket. Azokat a kísérő nélküli kiskorúakat, akiknek a családtagjai egy eltérő jogi szabályozással rendelkező másik tagállamban tartózkodnak – adott esetben más uniós jogi eszközökkel (pl. a 2003/86/EK irányelvvel, a 2004/38/EK irányelvvel, a 604/2013/EU rendelettel) vagy a nemzeti joggal összhangban – ugyancsak egyesíteni lehet ezekkel a családtagokkal. A család egyesítési eljárások alkalmazása nem sértheti azt a lehetőséget, hogy érintett gyermekek családtagjai a gyermekek átvétele céljából beutazhatnak az első belépés szerinti tagállamba, illetve a szolidaritási platform keretében elfogadott egyéb megállapodásokat.

A **rendeltetési hely szerinti tagállamok** esetében a Bizottság gyors eljárás kialakítását javasolja, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének értékelésével és a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények miatt büntetett előéletű felnőttek biztonsági ellenőrzésével kapcsolatosan a nemzeti jogban előírt ellenőrzések függvényében mielőbb megindítsák a területükön tartózkodó kísérő nélküli kiskorúak jelenlétének nyilvántartásba vételére, valamint a gyám/jogi képviselő kijelölésére, továbbá a gyermek gondozásba vételére vonatkozó megbízásra irányuló eljárásokat.

A gyermekek gondozásba vételére vonatkozó megbízásra irányuló eljárások elkülönülhetnek az ugyanazon gyermekek gyámjainak/jogi képviselőinek kijelölésére vonatkozó, a nemzeti jogban előírt eljárásoktól. A gyám/szülő/jogi képviselő szükség esetén a kiskorúak felügyeletével és ellátásával foglalkozó valamely szervezet, illetve bármely más megfelelő képviselő útján is biztosítható, az irányelv 16. cikkében előírtak szerint. A nemzeti jog alapján átmeneti védelemben részesülő, kísérő nélküli kiskorúak gondozásba vételével megbízott nevelőszülők/szervezetek számára a fogadó tagállam nemzeti joga által előírt módon családtámogatásokat kell biztosítani.

A 2001/55/EK irányelv 16. cikkének (2) bekezdése értelmében átmeneti védelem időtartama alatt a tagállamok előírják, hogy a kísérő nélküli kiskorúakat a felnőtt rokonoknál vagy nevelőszülőknél, a kiskorúakat fogadó nevelőotthonban, illetve egyéb, kiskorúak számára megfelelő szálláshelyen kell elhelyezni. Ez az első belépés szerinti tagállamra és adott esetben azokra a tagállamokra is érvényes, ahová a kísérő nélküli kiskorúakat áthelyezik.

A tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket az elhelyezés lehetővé tétele érdekében. Ez azt jelenti, hogy koruknak és értetségüknek megfelelően figyelembe kell venni a gyermekek véleményét, egyúttal pedig biztosítani kell, hogy az elhelyezés választott formája a gyermekek számára megfelelő és mindenek felett álló érdekükkel összhangban álló legyen. A tagállamoknak adott esetben az érintett felnőtt személy vagy személyek hozzájárulását kell kérniük a kísérő nélküli kiskorú(ak) elhelyezéséhez.

Azon kísérő nélküli gyermekek esetében, akik nem utaznak tovább egy másik tagállam felé a fent ismertetett két helyzet valamelyikének megfelelően, az első belépés helye szerinti tagállamnak a gyám/jogi képviselő kijelölése mellett gondoskodnia kell arról, hogy a gyermekek a lehető leghamarabb megfelelő szálláshelyhez jussanak ⁽¹⁴⁾ (amennyiben rendelkezésre állnak, előnyben kell részesíteni az intézményesített gondozás alternatíváit – például nevelőszülőket vagy közösségi gondozást, a 16 évesnél idősebbek számára biztosított, részben független életvitelt stb.), és biztosítani számukra az oktatáshoz és/vagy szakképzéshez, az egészségügyi ellátáshoz (beleértve a megelőző és mentális egészségügyi ellátást) és a pszichoszociális segítségnyújtáshoz való hozzáférést.

A 2001/55/EK irányelv 26. cikkében előírtak szerint azok a kísérő nélküli kiskorúak, akik nem folytatják útjukat, miután a fent említett egyik helyzetben gondoskodtak róluk, az első belépés szerinti tagállam által elvégzett, a gyermek mindenek felett álló érdekére vonatkozó értékelést követően mégis áthelyezhetők abba a tagállamba, amely a legalkalmasabbnak tekinthető a gyermek gondozásba vételére.

⁽¹⁴⁾ Lásd: az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége által kiadott *A kísérő nélküli kiskorúak befogadási feltételeiről szóló útmutató* <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>.

A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy működjenek együtt annak érdekében, hogy megkönnyítsék az információk és adatok határokon átnyúló cseréjét azon kísérő nélküli kiskorúak esetében, akik különböző uniós országok között utaznak.

Amint arról már említést tettünk, arra ösztönözzük a tagállamokat, hogy végezzék el a szükséges ellenőrzéseket, és a lehető legjobban használják ki a Schengeni Információs Rendszert. Amint a megújított SIS működésbe lép, lehetővé fogja tenni, hogy ne csak az eltűnt gyermekekre vonatkozó „reaktív” figyelmeztető jelzéseket vihessenek be a SIS-be, hanem az alábbiakra vonatkozó „preventív” figyelmeztető jelzéseket is:

- jogellenes elvitel kockázatának kitett gyermekek;
- a jogellenes külföldre vitel kockázatának kitett vagy olyan gyermekek, akiknek az utazását a saját védelmük érdekében meg kell akadályozni;
- a jogellenes külföldre vitel kockázatának kitett vagy olyan védelemben részesülő nagykorú személyek, akiknek az utazását a saját védelmük érdekében meg kell akadályozni;
- személyekre vagy tárgyakra vonatkozó, vizsgálatokon alapuló információgyűjtés (kikérdezések); valamint
- ismeretlen körözött személyek, súlyos bűncselekmények helyszínéről gyűjtött nyomatok felhasználásával történő azonosításuk érdekében.

6. EMBERKERESKEDELEM

A 2011/36/EU irányelv (a továbbiakban: az emberkereskedelem elleni uniós irányelv) ⁽¹⁵⁾ és az azt a tagállamok jogrendszerébe átültető jogszabályok alkalmazandók az Ukrajnából menekülő személyek helyzetére, amennyiben az említett jogi eszközökben meghatározott feltételek teljesülnek. Az emberkereskedelem elleni uniós irányelvet átültető nemzeti jogszabályok olyan intézkedéseket tartalmaznak, amelyek csökkentik az emberkereskedelemhez kapcsolódó kizsákmányolás bármely formájának kockázatát és az azt ösztönző keresletet.

Az Ukrajnából menekülők többsége nő és gyermek. Az emberkereskedők, különösen a szervezett bűnözői csoportok az emberkereskedelemhez kapcsolódó kizsákmányolás bármely formája, és különösen a szexuális vagy munkaerő-kizsákmányolás céljából kihasználhatják a menekülők kiszolgáltatottságát. A Bizottság határozottan arra ösztönzi a tagállamokat, hogy vezessenek be megfelelő megelőző intézkedéseket, amelyek kifejezetten az Ukrajnából menekülő személyekre vonatkoznak. Ezek közé tartozhat az emberkereskedelem kockázataira vonatkozóan a határátkelőhelyeken és a szálláshelyeken nyújtott tájékoztatás olyan nyelven, amit az Ukrajnából menekülő személyek megértenek, és amelyet kísérő nélküli kiskorúak esetében gyermekbarát és az életkoruknak megfelelő módon kell biztosítani, valamint az illetékes hatóságok és a menekülőkkel valószínűleg kapcsolatba kerülő civil társadalmi szervezetek tájékoztatása. Az említett tájékoztatásnak online is elérhetőnek kell lennie, és szerepelnie kell benne egy, a hét minden napján 24 órában több nyelven elérhető sürgősségi segélyhívószám.

Rendkívül lényegesek az olyan kulcsfontosságú szakemberek körében szervezett tájékoztató kampányok, akik valószínűleg kapcsolatba kerülnek az emberkereskedelem potenciális áldozataival és a fogadó közösségekkel. Különös figyelmet kell fordítani a kísérő nélküli kiskorúakra, tekintettel arra, hogy a helyzetük fokozottan kiszolgáltatottá teszi őket. A gyermekgondozási intézményeket (pl. árvaházak, iskolák, nevelőszülőket) kiemelten tájékoztatni kell az emberkereskedelem kockázatairól és az ilyen esetekben követendő eljárásokról.

Az illetékes bűnüldöző és határőrizeti hatóságoknak biztosított megfelelő képzések és utasítások lehetővé tennék számukra, hogy az emberkereskedelem megelőzése és a potenciális áldozatok korai szakaszban történő azonosítása érdekében figyelmet fordítsanak az Ukrajnából menekülő személyek különösen veszélyeztetett csoportjaira. Az azonosításra irányuló erőfeszítések keretében olyan sürgősségi segélyvonalakat kell biztosítani, amelyek a hét minden napján 24 órában több nyelven hívhatók annak érdekében, hogy bejelentsék az eseteket az illetékes hatóságoknak, és a megfelelő segítségnyújtó, támogató és védelmi szolgálatokhoz irányítsák az áldozatokat.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy nemzeti áldozatkezelési mechanizmusuk teljes mértékben működőképes legyen, hogy javítani tudják az emberkereskedelem áldozatainak korai azonosítását, segítségét és támogatását. Az országokon belül és a többi tagállam viszonylatában is biztosítani kell a menekültügyi, határvédelmi, bűnüldöző és igazságügyi hatóságok közötti együttműködést. Az uniós rendőrségi és igazságügyi együttműködési csatornákon – így az Európól és az Eurojuston keresztül – meg kell osztani a határokon átnyúló ügyekre vonatkozó releváns információkat.

Az áldozatok korai azonosítása, segítése és támogatása érdekében a Bizottság határozottan arra ösztönzi a nemzeti hatóságokat, hogy működjenek együtt a civil társadalmi szervezetekkel. Ha konkrét emberkereskedelemmel kapcsolatba ügyeket tárnak fel, az áldozatok számára biztosítani kell az emberkereskedelem elleni uniós irányelvben meghatározott segítségnyújtási, támogatási és védelmi intézkedéseket, amennyiben a hatóságok megalapozottan

⁽¹⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (HL L 101., 2011.4.15., 1. o.).

következtethetnek arra, hogy az adott személy kizsákmányolás áldozatává vált, függetlenül attól, hogy kész-e együttműködni a nyomozások, büntetőeljárások vagy tárgyalások során. Ennek ki kell terjednie legalább az áldozatok megélhetésének szavatolására alkalmas életszínvonalra, amely olyan intézkedések révén biztosítható, mint a megfelelő és biztonságos szálláshely és anyagi támogatás, valamint a szükséges orvosi ellátás, beleértve a pszichológiai segítségnyújtást, valamint a tanácsadás és tájékoztatás, továbbá adott esetben a fordítási és tolmácsolási szolgáltatások.

A gyermek áldozatokat érintő ügyekben elsődleges szempontként kell figyelembe venni az áldozatok mindenek felett álló érdekét, és azonnali hozzáférést kell biztosítani számukra a segítségnyújtáshoz, támogatáshoz és védelemhez. A tagállamok emellett tartós megoldásokat biztosítanak a kísérő nélküli kiskorúak számára, mindenek felett álló érdekük alapján.

7. A MENEKÜLTÜGYI ELJÁRÁSHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

A 2001/55/EK irányelv 17. cikkével összhangban az átmeneti védelemben részesülő személyeknek bármikor jogukban áll nemzetközi védelem iránti kérelmet előterjeszteni és benyújtani. Ebben az esetben alkalmazni kell a menekültügyi vívmányok rendelkezéseit, ideértve a kérelmezők Eurodacban való nyilvántartásba vételét is. Ugyanez igaz a tanácsi határozat 2. cikkének (2) bekezdésében említett, a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben részesülő személyekre is.

A nemzetközi védelem iránti kérelem előterjesztésére való jogosultság sérelme nélkül, az átmeneti védelemben részesülő személyeket biztosítani kell arról, hogy megilletik őket azok a jogok, amelyeket e jogállás biztosít számukra.

A tagállamok emellett rendelkezhetnek úgy, hogy a kérelmek elbírálásának ideje alatt az átmeneti védelem nem élvezhető nemzetközi védelmet kérelmező státusszal egyidejűleg (a 2001/55/EK irányelv 19. cikke).

Ezért nagyon fontos, hogy az érintett személy teljes körű tájékoztatást kapjon arról, hogy az adott tagállam milyen gyakorlatokat alkalmaz; ez ugyanis lehetővé teszi az adott személy számára annak eldöntését, hogy az átmeneti védelmi jogállását igazoló tartózkodási engedély mellett kér-e nemzetközi védelmet.

A 2001/55/EK irányelv 19. cikkének (2) bekezdésével összhangban, amennyiben az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult, illetve azt élvező személy úgy dönt, hogy nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújt be, és a vizsgálatot követően a menekültstátuszt, illetve a kiegészítő védelmet nem adják meg, akkor a szóban forgó személyt a védelem időtartamából hátralévő időszakra továbbra is megilleti az átmeneti védelem vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelem.

Amennyiben a nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálata nem fejeződött be az átmeneti védelem vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelem időtartama alatt, azt a 2001/55/EK irányelv 17. cikkének (2) bekezdésével összhangban az átmeneti védelem lejártát követően el kell végezni.

A Dublin III. rendelet alkalmazása

Amennyiben az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult, illetve azt élvező személy nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújt be, a 604/2013/EU rendelet⁽¹⁶⁾ (a továbbiakban: a Dublin III rendelet) alkalmazandó a kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására. A rendelet szerint a felelős tagállamot különböző forgatókönyvekre⁽¹⁷⁾ – többek között tartózkodási engedélyek átmeneti védelem céljából történő kiállítására⁽¹⁸⁾ – vonatkozó tárgyilagos kritériumok alapján kell meghatározni.

A Bizottság határozottan az ajánlja a tagállamoknak, hogy a dublini rendelet alkalmazásakor az (EU) 2022/382 tanácsi végrehajtási határozatnak a menekülők tömeges érkezésével szembesülő tagállamokra nehezedő nyomás enyhítése céljából történő elfogadásakor tett tanácsi nyilatkozat szellemében járjanak el. Mivel az átmeneti védelemre vagy a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személy bármely tagállamban élvezheti ezeket a jogokat, amennyiben az adott személy nemzetközi védelem iránti kérelmet terjeszt elő, a Bizottság határozottan arra ösztönzi a kérelem benyújtásának helye szerinti tagállamot, hogy a 17. cikk (1) bekezdésében szereplő mérlegelési rendelkezés alapján vállaljon felelőséget a kérelem megvizsgálásáért, ha a Dublin III rendeletben foglalt felelőségi kritériumok⁽¹⁹⁾ alapján egy olyan tagállam lenne felelős, amely menekülők tömeges érkezésével szembesül, hogy így enyhítse az utóbbi tagállamra nehezedő nyomást.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 604/2013/EU rendelete (2013. június 26.) egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról.

⁽¹⁷⁾ A tárgyilagos kritériumok hierarchikus sorrendben a családtagok valamely tagállamban való jelenlététől vízum vagy tartózkodási engedély kiállításán át az EU-ba való szabálytalan belépésig vagy vízummentes belépésig terjednek. Amennyiben e kritériumok egyike sem alkalmazandó, az a tagállam a felelős, ahol a kérelmet benyújtották.

⁽¹⁸⁾ A 604/2013/EU rendelet 2. cikkének l) pontja és 12. cikke.

⁽¹⁹⁾ A rendelet 12–15. cikkében vagy 3. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében meghatározott kritériumok.

A Bizottság által javasolt megközelítés annak a kockázatát is csökkentené, hogy több tagállamban több kérelmet nyújtanak be, ezáltal tehermentésítene a menekültügyi rendszereket.

A családegyesítés tekintetében a Bizottság felszólítja a tagállamokat, hogy késedelem nélkül működjenek együtt a családtagok gyors egysítesének biztosítása érdekében.

8. SEGÍTSÉGNYÚJTÁS A HAZASZÁLLÍTÁSHOZ

A külső határok igazgatására vonatkozó operatív iránymutatásnak ⁽²⁰⁾ megfelelően az ukrajnai háború elől menekülő valamennyi személyt – köztük az átmeneti védelemre vagy adott esetben a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemre jogosult személyeket – be kell engedni az Unióba.

Azon személyeket, akik nem részesülnek átmeneti védelemben vagy adott esetben a nemzeti jog szerinti megfelelő védelemben, és akik az uniós vagy nemzeti jog alapján nem jogosultak a tagállamok területén tartózkodni, vissza kell szállítani a származási országukba.

A Bizottság azt ajánlja, hogy a tagállamok a visszatérési irányelv ⁽²¹⁾ 6. cikkének (4) bekezdésével összhangban adjanak ki olyan nemzeti engedélyeket vagy felhatalmazásokat, amelyek humanitárius okokból korlátozott időre szóló tartózkodási jogot biztosítanak. Ez szavatolná, hogy az ilyen helyzetben lévő személyek a hazaszállításukig könnyebben hozzáférjenek az alapszintű támogatáshoz, beleértve a szállást, és a szociális és az orvosi ellátást.

Bár az EU-ban rekedt állampolgáraik biztonságos hazaszállításának biztosítása elsősorban a származási harmadik országok felelőssége, a tagállamoknak egyeztetniük kell ezen országok hatóságaival a hazaszállítási műveletek szervezésének megkönnyítése és támogatása érdekében. Szükség esetén más tagállamoknak és/vagy a Bizottságnak és a főképviselőnek céltzott segítséget kell nyújtaniuk ahhoz, hogy felvegyék a kapcsolatot a hazaszállításban érintett konkrét harmadik országok hatóságaival.

A tagállamoknak támogatást és segítséget kell nyújtaniuk az érintett személyek számára, megkönnyítve a kapcsolatfelvételt a származási ország illetékes konzuli hatóságaival, és szükség esetén pénzügyi támogatást nyújtva a kereskedelmi légi járatokon történő hazaszállításhoz. A tagállamok közösen szervezhetnek repatriáló járatokat, többek között az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) operatív és logisztikai támogatásával. A Frontex az érintett tagállamok kérésére operatív támogatást nyújthat, például kereskedelmi járatokra történő helyfoglalással vagy – ha a hazaszállítandók létszáma ezt szükségessé teszi – charterjáratok szervezésével.

9. TÁJÉKOZTATÓ FÜZETEN/SZÓRÓLAPON NYÚJTOTT TÁJÉKOZTATÁS (AZ ÁTMENETI VÉDELEMRŐL SZÓLÓ IRÁNYELV 9. CIKKE)

A 2001/55/EK irányelv 9. cikke értelmében a tagállamoknak az átmeneti védelmet élvező személyek részére az általuk valószínűleg érthető nyelven kiállított tájékoztató füzetet/szórólapot kell átadniuk, amelyben egyértelműen tájékoztatják őket az átmeneti védelemre vonatkozó rendelkezésekről (a megállapított juttatásokról, az átmeneti védelemből eredő jogokról és kötelezettségekről). A Bizottság a következő linken tette közzé a 2001/55/EK irányelvre vonatkozó kérdéseket és válaszokat tartalmazó dokumentumot: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_hu, amelyet a tagállamok e kötelezettség teljesítéséhez használhatnak, szem előtt tartva a nyelvi követelményt. A Bizottság emellett szkennelhető QR-kódot is kidolgoz az információkhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy hozzanak létre hasonló, a nemzeti sajátosságoknak megfelelő honlapokat, amelyeket ezt követően összekapcsolhatnának a Bizottság honlapjával, ezáltal egyedüli kapcsolattartó pontot hozva létre valamennyi érintett személy számára. Ami a gyermekeket illeti, a tájékoztatásnak számukra is érhetőnek kell lennie, korukhoz és érettségükhöz igazodva.

A másik államba történő áthelyezéseket illetően, a Bizottsággal és a többi tagállammal együttműködve konkrét tájékoztatást kell kidolgozni és nyújtani, mielőtt az adott személyek hozzájárulnának az áthelyezéshez.

10. A VÁLSÁGKEZELÉSI TERV ALAPJÁN JELENTENDŐ INFORMÁCIÓK

A tanácsi határozat megfelelő végrehajtása érdekében, valamint a 2001/55/EK irányelv 7. cikkének (2) bekezdésével, 19. és 25. cikkével, 26. cikkének (2) bekezdésével, 27. cikkének (1) és (2) bekezdésével összhangban a Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy a válságkezelési hálózaton keresztül bocsássák rendelkezésre a következő információkat:

- az átmeneti védelem kiterjesztése a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek további kategóriáira;
- általános igények és az áthelyezésekre vonatkozó befogadási kapacitás;

⁽²⁰⁾ A Bizottság közleménye – Operatív iránymutatás a külső határok igazgatására vonatkozóan az EU és Ukrajna közötti határátlépések megkönnyítése érdekében, C(2022) 1404 final.

⁽²¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/115/EK irányelve (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról (HL L 348., 2008.12.24., 98. o.).

- az átmeneti védelmet élvező személyek létszámára vonatkozó adatok;
- az átmeneti védelmet vagy egyéb védelmet élvező, ukrainai tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok létszáma; valamint
- az átmeneti védelem végrehajtásával kapcsolatos nemzeti törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseikre vonatkozó információk.

Tájékoztatást nyújthatnak továbbá a következőkről: az ukrainai helyzet azon vonatkozásai, amelyek közvetlenül érintik a személyek mozgását és helyzetét; az EU-ba való további érkezésekre vonatkozó előrejelzés; a határon és a határ előtt fennálló helyzet, a kilépések folyamatosságának akadályai és a határátkelést megkönnyítő intézkedések; a fogadási helyzet és szükségletek; a kísérő nélküli kiskorúakkal kapcsolatos adatok és eljárások; a nem ukrán harmadik országbeli állampolgárok helyzete és a kapcsolódó segítségnyújtási szükségletek; a más tagállamoknak kétoldalú alapon nyújtott támogatás, és azon személyek számára vonatkozó információk, akik egy másik tagállamba kívánnak utazni. A válságkezelési hálózat keretében a tagállamoktól igényelt információk körét és jellegét a körülmények alakulásához fogjuk igazítani.

Az összegyűjtött információkat megfelelő esetben a szolidaritási platform és az uniós politikai szintű integrált válságelhárítási mechanizmus is felhasználja majd.
